

Luźnie jak pterodaktyl

TEATR LUDOWY. Premiera tragifarsy Nicky Silvera

Gdyby na tym spektaklu był radny Lesław Paciorek, „Pterodaktyl” stałby się wydarzeniem głośnym na całą Polskę.

Bez jego sprawczej mocy są jeszcze jedną premierą, w której zubożniałoby już, niestety, widza torpeduje się obrazem nagiej prawdy o ludzkiej naturze, posługując się gołymi facetami.

Przywołany przeze mnie radny prawdopodobnie nie został zaproszony na spektakl, ponieważ obszarem jego społecznej działalności jest Tamów, i to tam właśnie, w Teatrze im. Solskiego, Lesław Paciorek oburzył się na gołą (nie całkiem) pupę Papkina. Co zrobiłby on i jego koledzy, gdyby zobaczyli ubranego tylko (sic!) w krótkie pończochy i biustonosz Tomasza Schimscheinera?

W Krakowie w takich sytuacjach dżentelmeni pozostawiają wyrazy zachwytu, oburzenia lub chłodnej obojętności – damom. Nie komentują również (ani damy, ani dżentelmeni) nazbyt długo scen podobnych tej, w której goły Rafał Dziwisz leży na gołym Tomku Schimscheinera. Najwyżej zastanawiają się, czy artyści leżą zgodnie z intencją autora, czy wbrew. A oni leżą zgodnie.

Figury figur

Sztuka zdeklarowanego geja Nicky Silvera przedstawia pękającą w szwach rodzinę, której rozpad jest figurą rozpadu świata w ogóle. Figurą rozpadu świata ludzkiego są zaś dzieje dinozaurów, które żyły 150 milionów lat, a następnie niemal wszelki ślad po nich zaginął. W tej sztuce zresztą wszystko jest figurą wszystkiego, każde zdanie przedrzeźnia inne zdanie, a konwencja konwencję. Bohater – chory na AIDS homoseksualista – ze znalezionych w ogródku szczątków dinozaura tworzy rzeźbę. Ta rzeźba ma być jak sztuka Silvera – uporządkowanym, posklejanym z gnijących kawałków świadectwem czegoś, co minęło.

Oglądając „Pterodaktyl” widz powinien wierzyć we wszystko i w nic. Bo autor, podobnie jak matka Toda, która po operacji plastycznej ma wciąż jedno oko zmrużone, puszcza porozumiewawcze spojrzenia do widza. Właściwie należałoby się czasem pośmiać; biada jednak tym, którzy zaśmieją się w nieod-

Figurą rozpadu świata ludzkiego są dzieje dinozaurów, które żyły 150 mln lat, a następnie niemal wszelki ślad po nich zaginął.

powiedni sposób, nie odróżniając zmruczenia oka od okrutnego żartu chirurga.

Prawda szydercy

A na scenie parada dziwactwa przemieszanego z normalnością: para narzeczonych, w której ona chce seksu, ale się boi, a on – służący w jej domu – chodzi w sukience i woli chłopców; matka pije na okrągło, ojciec marzy o zgwałceniu córki, a moralista, rzeźbiarz Tod (to w angielskim imię, a w niemieckim: śmierć), opowiada o tym, jaki świat jest zły i jak przyjemnie przelecieć obcego faceta na dachu.

Torpedowany rozpaczliwą groteską widz niemieje na chwilę, gdy słyszy od zniewiesiałego narzeczonego-służącego, jak to był wykorzystywany seksualnie przez księży, i jeszcze musiał mówić przy tym „Zdrowaś Mario”. Oburzać się zbytnio na to widz jednak nie powinien, bo przecież księża nie są ani rasą, ani nacją, ani nawet partią poli-

tyczną, więc wszystko jest political correct.

Sztuka Silvera wkurza i wstrząsa. Wkurza sztubacką prowokacją, wstrząsa, bo przecież wiemy, że obrazowi świata w niej przedstawionemu, choć poszarpanemu szyderstwem i rezygnacją, o wiele bliżej do prawdy o rzeczywistości, niż hektarom stron zapisanym przez teatralnych realistów.

Pożyteczna lekcja

Reżyser Piotr Chłodziński gubi się nieco w teatralnym oddaniu skomplikowanej gry markowanych i rzeczywistych „zmruczeń oka” autora, nie przekreśla to jednak widocznego efektu potężnej pracy z aktorami. W spektaklu znalazło się więc miejsce na błysnięcie talentu Tomasza Schimscheinera, który, grając w sukience i fartusku służącej rolę Tommy’ego, potrafi stworzyć wiarygodną postać człowieka zagubionego w zwirowanym, karykaturalnym świecie.

Starannie dopracowane są również pozostałe, tworzące rodzinę postaci: matka-alkoholiczka (Maja Barelkowska), siostra-histeryczka (Beata Schimscheiner), chory na AIDS syn marnotrawny (Rafał Dziwisz) i ojciec-twardziel (Andrzej Franczyk).

Choć więc takie pisanie (trawestując słowa Witkacego) „krwią i gównem”, jakie reprezentuje Silver, a wraz z nim „Ludowcy”, obce jest mojej wrażliwości, nie uważam, żeby lekcja innego teatru, dana nam premierą „Pterodaktyli”, była zmarnowana, a krzyk autora jedynie godzien politowania.

MAREK MIKOS

Nicky Silver: „Pterodaktyl”. Tłumaczenie – Włodzisław Kaczkowski, reżyseria – Piotr Chłodziński, scenografia – Elżbieta Krywska, opracowanie muzyczne – Krzysztof Szewajgier. Premiera prasowa – Teatr Ludowy, Scena pod Ratuszem: 7 marca 1999 r.